Çölyak Hastal??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Çölyak Hastal??? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19328

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Çölyak Hastal??? Ölçe?i (ÇHÖ), özgün ad? **Celiac Disease Questionnaire (CDQ)** olan, çölyak hastalar?n?n ya?am kaliteleri üzerindeki hastal??a özgü etkileri de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, Aksan ve arkada?lar? taraf?ndan 2015 y?l?nda Türkçe'ye uyarlanm?? ve geçerlik/güvenirlik çal??malar? yap?lm??t?r. Uyarlama çal??mas?, ölçe?in 28 maddeden ve Duygu, Gastrointestinal Semptomlar, Endi?eler ve Sosyal Problemler olmak üzere dört ana faktörden olu?tu?unu do?rulam??t?r.

Ölçek, hastalar?n duygusal durumlar?n?, fiziksel semptomlar?n? ve sosyal k?s?tlamalar?n? ölçmek için tasarlanm??t?r. ÇHÖ, 7'li Likert tipi derecelendirme kullan?larak yan?tlanmakta olup, klinik uygulamalarda ve ara?t?rma çal??malar?nda Çölyak Hastal??? yönetiminin izlenmesi ve ya?am kalitesinin de?erlendirilmesi amac?yla kullan?lmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Çölyak Hastal??? Ölçe?i, CDQ, Ya?am Kalitesi, Gastrointestinal Semptomlar, Çölyak Hastal???, Psikometri, Uyarlama, Hastal??a Özgü Ya?am Kalitesi.

Yazarlar

Ay?egül Aksan, S. M. Mercanl?gil, W. Häuser, E. Karaismailo?lu.

Amaç

Çölyak Hastal??? Ölçe?i'nin temel amac?, çölyak hastal??? tan?s? konmu? bireylerin ya?ad??? s?k?nt?lar? ve hastal???n genel ya?am kaliteleri üzerindeki spesifik etkilerini kapsaml? bir ?ekilde ölçmektir. Bu araç, özellikle glütensiz diyetin zorunlu oldu?u kronik bir hastal???n bireyin günlük ya?am, duygusal iyi olu? ve sosyal ili?kiler üzerindeki yükünü belirlemeyi hedefler.

Ölçek, hastalar?n tedaviye uyumunu, hastal???n yönetimini ve glütensiz diyetin potansiyel psikososyal etkilerini izlemek için bir araç sunar. Elde edilen veriler, sa?l?k profesyonellerinin hastalar?n ihtiyaçlar?na yönelik daha ki?iselle?tirilmi? müdahale stratejileri geli?tirmesine yard?mc? olmaktad?r.

Yap?

Çölyak Hastal??? Ölçe?i (ÇHÖ), çölyak hastal???na ba?l? ya?am kalitesini çok boyutlu bir yap? olarak ele al?r. Ölçek, toplam 28 madde ile dört ana bile?eni ölçmektedir. Bu bile?enler, hastalar?n deneyimledi?i zorluklar?n farkl? yönlerini temsil eder:

ARABPSYCHOLOGY.COM

Duygu Bile?eni: Hastal???n yol açt??? duygusal yükü, depresyon belirtilerini ve psikolojik tepkileri ölçer.
Gastrointestinal Semptomlar Bile?eni: Kar?n a?r?s?, ?i?kinlik, ishal gibi sindirim sistemi rahats?zl?klar?n?n s?kl???n? ve ?iddetini de?erlendirir.
Endi?eler Bile?eni: Hastal???n gelece?i, g?da kontaminasyonu korkusu ve diyet k?s?tlamalar? hakk?ndaki bili?sel kayg?lar? kapsar.
Sosyal Problemler Bile?eni: Diyet k?s?tlamalar? nedeniyle sosyal etkile?imlerde kar??la??lan güçlükleri ve k?s?tlanm?? sosyal kat?l?m? inceler.

Geçerlik

Ölçe?in Türkçe versiyonunun psikometrik geçerli?ine kan?t sa?lamak amac?yla Yap? Geçerlili?i çal??malar? yürütülmü?tür. ?lk a?amada Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) kullan?lm??t?r. AFA sonuçlar?, ölçe?in 28 madde ve dört faktörden olu?an teorik yap?s?n? desteklemi?tir.

Elde edilen dört faktörlü yap?n?n geçerli?i, daha ileri bir istatistiksel teknik olan Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile do?rulanm??t?r. Bu analizler, Türkçe versiyonunun orijinal CDQ'nun yap?sal modeline yüksek düzeyde uyum sa?lad???n? ve Türk popülasyonunda geçerli ölçümler yapabildi?ini göstermi?tir.

Güvenirlik

Çölyak Hastal??? Ölçe?i'nin (ÇHÖ) iç tutarl?l?k güvenirlik katsay?lar? Cronbach Alfa (α) de?erleri ile de?erlendirilmi?tir. Genel olarak, ölçe?in güvenirlik katsay?s? $\alpha = .73$ ile $\alpha = .93$ aras?nda de?i?mektedir, bu da ölçe?in yeterli ve yüksek düzeyde iç tutarl?l??a sahip oldu?unu göstermektedir.

Alt bile?enlerin güvenirlik katsay?lar? ?öyledir: **Duygu Bile?eni** için $\alpha = .93$; **Gastrointestinal Semptomlar Bile?eni** için $\alpha = .86$; **Endi?eler Bile?eni** için $\alpha = .73$; ve **Sosyal Problemler Bile?eni** için $\alpha = .75$ olarak bulunmu?tur. Bu de?erler, ölçe?in tüm alt boyutlar?n?n güvenilir ölçümler sa?lad???n? teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Çölyak Hastal??? Ölçe?i, Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) sonucunda 28 madde ve dört faktörlü bir yap? sergilemi?tir. Bu faktörler, ölçe?in temel bile?enlerini (Duygu, Gastrointestinal Semptomlar, Endi?eler ve Sosyal Problemler) olu?turmaktad?r. Faktör yükleri, maddelerin ilgili teorik boyutlar?na güçlü bir ?ekilde yüklendi?ini göstermi?tir.

Yap?sal modelin do?rulanmas? Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile gerçekle?tirilmi?tir. DFA sonuçlar?, modelin veri ile iyi bir uyum sergiledi?ini ve ölçe?in dört faktörlü yap?s?n?n Türk

ARABPSYCHOLOGY.COM

örnekleminde geçerli oldu?unu kan?tlam??t?r. Ölçekte toplam iki adet **ters madde** (negatif yönde puanlanan madde) bulunmaktad?r.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Questionnaire)

Language Available: Türkçe

Population Group: Çölyak Hastal??? tan?s? konmu? yeti?kin bireyler.

Age Group: Yeti?kin

Population Details: Çölyak hastal???n?n ya?am kalitesi üzerindeki etkilerini de?erlendirmek isteyen klinik ve ara?t?rma gruplar?.

Test Methodology: 7'li Likert Tipi Derecelendirme kullan?lmaktad?r. Yüksek puanlar, çölyak hastal???na ba?l? sorunlar?n veya semptomlar?n ?iddetinin yüksek oldu?unu gösterir.

Anahtar Kelimeler

ÇHÖ, CDQ, Psikometrik Özellikler, Güvenilirlik, Geçerlilik, Ya?am Kalitesi, Gastrointestinal Semptomlar, Faktör Analizi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: aysegul.cakmak@hacettepe.edu.tr

Correspondence Address: Ay?egül Aksan (Sorumlu Yazar)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in Türkçe uyarlamas? 2015 y?l?nda yay?nlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? ve izinleri hakk?nda bilgi almak için sorumlu yazar Ay?egül Aksan ile ileti?ime geçilmesi önerilir. Ticari kullan?m ücretleri hakk?nda bilgi verilmemi?tir.

Kaynaklar

ARABPSYCHOLOGY.COM

Aksan, A., Mercanl?gil, S. M., Häuser, W., & Karaismailo?lu, E. (2015). Validation of the Turkish version of the Celiac Disease Questionnaire (CDQ). *Health and quality of life outcomes, 13*(1), 82-89.

Makalenin eri?im ba?lant?s?: proxy2.marmara-elibrary.com

The original PDF can be downloaded here: celiac-disease-questionnaire-cdq-toad.pdf

Çölyak Hastal??? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML? NOT: Ölçe?in orijinal maddeleri kaynak içerikte yer almamaktad?r. Ancak, ölçe?in yap?sal özellikleri ve derecelendirme format? a?a??da listelenmi?tir:

Toplam Madde Say?s?: 28
Faktör Say?s?: 4 (Duygu, Gastrointestinal Semptomlar, Endi?eler, Sosyal Problemler)
Derecelendirme Tipi: 7'li Likert Tipi

Derecelendirme Seçenekleri:

Hiç Kat?lm?yorum
Kat?lm?yorum
K?smen Kat?lm?yorum
Karars?z?m
K?smen Kat?l?yorum
Kat?l?yorum
Kesinlikle Kat?l?yorum

ARABPSYCHOLOGY.COM